

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.14, april 2019

Ændret i version 1.17, juni 2021

Denne pdf er en læseversion af værket uden kommentarer. Værket findes digitalt med punktkommentarer, indledning, tekststregørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

Ændret i version 1.17, juni 2021

Tekstkilder

A *Førstetrykket*, 1817 (SJ: 306)

Andre udgaver

US *Udvalgte Skrifter* 3

Teksten er etableret af Jon Tafdrup

Punktkommentarer, indledning og tekststregørelse er skrevet af Jon Tafdrup, redigeret af Klaus Nielsen og Kim Steen Ravn

Tilsyn ved punktkommentarer og indledning dr.phil. Ole Vind

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

[[A:I]|US:386

Danne-Virke

et

Tids-Skrift

af

N.F.S. Grundtvig.

Andet Bind.

Klokken i den danske Kirke,
Det er Sagas klingre Skjold,
Til at bygge Danne-Virke,

Vække den hver Dane bold!
Ret den klinger dog i Vangen,
Kun i Chor med Kirkesangen,
Under Thyra Dannebod.

Kiøbenhavn, 1817.

Trykt paa A. Schmidts Forlag,
hos Schiøtz & Mandra.

[A:II][A:III]US:387

Fortale.

Idet jeg herved overantvorder mine Læsere andet Bind af Dannevirke, kunde der være Adskilligt, jeg ønskede at sige dem, og deriblandt var jo ustridig det Vigtigste, hvad Feilagtigt der har indsneget sig; men da jeg Intet veed, som *strider imod* Sandhed, og Tiden er mig knap, troer jeg at kunne spare en Umage, som Andre vel engang paatage sig.

Kiært er og maa det være mig, at Tidsskriftet, under dette Binds Løb, har vundet flere Kiøbere, thi da Mode og Døgnsmag ikke her fralokker nogen sine Penge, tør jeg haabe, at Kiøberne tillige ere Læsere, og uagtet det ikke maa være mig kiært, at man i Norge slet ikke vil have med Dannevirke at giøre, er og bør det dog være mig inderlig kiært, at man ikke i Dannemark er ligedan sindet. I Forbigaaende være det sagt, at jeg vel paa en Maade kan have fortjent, den umaadelige Haan man i Norge udgyder over mit Navn, [A:IV] hvor selv Falsen slaaer det paa Kagen ved Siden af den Nidings, der bagvaskede Dannemark, fortjent den nemlig ved min alt for tidlige og høirøstede Lovsang over Norges Aand, mit alt for lyse Haab om dens Bedrifter. Imidlertid, det maa ikke fortryde mig, paa denne Maade at have forøget Dannemarks *politiske* Forbrydelser imod Norge, snarere skulde det fortryde mig, derved at have nedsat mit Fædreneland, men sandt at sige, er det først i den sidste Tid, jeg har lært at adskille Norge fra mit Fædreneland, og at jeg troede, der var mere af Fædrenes gode Aand i Norge end i Dannemark, var en Vildfarelse jeg delte med de bedste Danske, og som i det Ringeste ikke udsprang af Forgabelse i sit Eget. At jeg ikke, selv i min høieste Begeistring for Norge, undlod at advare mod Storagtigheden paa Fjeldet, der blæste ad Marken, det skal være min Forbrydelse, men det er mit Forsvar, thi det beviser, at jeg vilde baade Dannemark og

Norge vel. At jeg endnu har netop det samme store Haab om Norge, som fordem, og seer kun dets Opfyldelse udsat, det stadfæster den gamle Erfaring, at man i Skoven er ikke nær saa udsat for at dreies af Vinden som paa Fjeldet, men at Haabet aldrig opfyldes, dersom Norge ikke lærer at takke Gud for Calmar-[US:388](#)Unionen, og finde, ikke min Advarsel for stræng, men mit Haab for blomstrende, det kan jeg ikke undlade at gientage, og Beviset er jo overflødigt, da det kun er i christen Jord mit Haab kan blomstre.

I det jeg nu saaledes gaaer Nationalbladet og andet Ukrud forbi, vender jeg mig igien til Dannevirke, og skulde jeg fortryde Noget af hvad dette indeholder, maatte det vel være Riimbrevet, som maaskee har skaffet det et Par Kiøbere, men [A:V](#) mig adskillige Ubehageligheder, blandt hvilke den Erfaring ikke er den ringeste, at jeg har mærket, der vil meget til at blive ret forstaaet i Dannemark. Saavidt jeg nemlig har kunnet spore, meende de fleste Læsere, ligesom han der vilde lære mig at læse, at min Hensigt med det Hele var at giøre Nar ad en ubetydelig Bog, og skiælde dens Forfatter ud, da jeg derimod meende, ret klart at have lagt min Hensigt for Dagen, den nemlig: paa den ene Side at stille Døgnets hele Julespøg og samtlige Nyaarsløier i det fortjente Lys, og paa den anden Side minde om, at det attende Aarhundrede selv plantede det Juletræ, som nu i det nittende bærer sine følgelige Frugter, og vil bære dem endnu langt beedskere, dersom det ikke med Rod oprykkes, dersom ikke en alvorlig Tænkemaade og Opdragelse, grundig Videnskabelighed, og kort sagt, dersom ikke sand og levende Christendom vender tilbage. Ulyst til at høre og betænke denne Sandhed maa ustridig have bidraget meest til denne underlige Misforstand, og det gør mig ondt, ligesom jeg heller ikke veed, hvorledes man skal skrive fyndig poetisk Satire efter Tidens Tarv, naar man ikke kan tale poetisk, uden at misforstaaes prosaisk, og dog har særdeles Afskye for i litteraire Handeler at tage mindste Hensyn paa Personer, uden forsaavidt de føres i Pennen. Det forunderligste er, at man, paa samme Tid, som man opløfter Holbergs Satire til Skyerne, teer sig saa pæn og sippet, men det maa da komme af, at man enten roser, hvad man ikke kiender, eller mener, det kunde være godt nok til Fædrene at faae det drøit, men med Børnene maa man fare læmpelig, i hvad de saa gjør, netop den samme Grundsætning, hvormed man har forfusket Moral, Pædagogik og dem, hvis Unoder man nu sukker over.

[A:VI](#) Man seer let heraf, at jeg kunde fristes til at fortryde alt hvad jeg har skrevet, og beslutte, indtil videre, ikke at sætte Pen til Papir for et Publikum, som det synes jeg i det mindste ikke er skabt for, og, det er sandt, aldrig fristedes jeg meer til at henlægge Pennen, end i den sidste Tid; men naar jeg halv mismodig [US:389](#)spurgde mig selv: for hvem skriver du? da klang det for mit Øre, hvad der toner saa høitidelig fra Herders Læbe: Schreibe für

die Todten! für die, die du in der Vorwelt lieb hast; denn sie kommen zurück als Nachwelt! og et Ord, paa hvis Sandhed jeg selv troer fast, maatte være nok til at beskiæmme min Mismod, og lære mig, at det var langt mere mig selv, end Skribenten i mig, mere min Sjæl end min Aand, der fristedes til at forsage og forstumme. Nu! tilgiveligt var det vel, efter at have lagt et saadant Decennium tilbage paa Skrive-Banen, som jeg, efterat have anstrænget sine Kræfter maaskee endog til Upligt, efterat have opoffret alle Hensyn for Sandhed; og det uden engang at have bragt det saavidt, at man vil forstaae ham, end sige, at han skulde have begeistret et eneste Menneske for hvad der er ham sandt, og stort og skønt; jeg siger, tilgiveligt var det vel, om en Mand da lod sig bøie, om han da tænkte: enten har du skuffet dig selv, da du tiltroede dig Forfatter-Kald, eller da du haabede at blive hørt, og i begge Tilfælde bør du tie. Ja, jeg gad seet den Mand, som, uden at være *Christen*, endda blev ved at tale, tale efter sin Overbeviisning, uden at vige et Haarsbred til Høire eller Venstre! I Historien har jeg ikke fundet ham, og ligesaalidt i mig selv; men det har jeg fundet, at havde ikke ret eenfoldig, ja hvad man har behaget at skiælde for *cras* og *bogstave* |A:VIII| Christendom, vederkvæget *min Aand*, da maatte jeg forsmægtet og forstummet; jeg tør troe, at selv den stærkeste Menneske-Aand, som nu aabenbares, skal, efter lige Prøve, gjøre samme Erfaring, og uden Prøven giælder ingen Stemme.

Mangen Læser vil maaskee finde denne Tale upassende, men han betænke da, den er ikke heller stilet til ham! han betænke, at det er mit ramme Alvor at skrive for de Døde, som skal opstaae, og vandre over vore Grave! han skal betænke, at en Forfatter, som er kommet til den Bevidsthed, at han har giennemløbet sin aandige Cyclus, som han siden ei kan udvide, men kun med Betænksomhed bearbejde, og det uden at have gjort noget synligt Indtryk, enten paa Ældre eller Yngre, som er værdt at nævne; at den Forfatter, naar han endda bliver ved at skrive, kun spørger lidt om sine nærværende Læseres Bifald; er nær ved at ønske, de, ved aldeles at opgive Læsningen, vilde nøde ham til at opgive Skrivningen, og betragter i al Fald deres Læsning mest som Reisepenge de give hans Skrift til Efter-Slægten! Er Læseren nogenlunde billig, vil han i det mindste finde, han ikke har noget at tilgive en Forfatter, der har opofret sine skønneste, kraftigste Leve-Aar til at skrive for Læsere, der betragtede |US:390| det som en Naade, naar de gjorde sig den Umage, løselig at giennemløbe hans Bøger, uden at gjøre sig betalt, ved at bekradse hvad de hverken kunde lide eller udslette, og forhaane hvad de ei vilde annamme og ei kunde giendrive.

Under saadanne Omstændigheder kan jeg da ikke have stort at sige om Bogens Indhold, kun |A:VIII| det vil jeg bemærke, at naar jeg har kaldt mine Betragtninger over Et og Andet: *Afhandlinger*, da fulgde jeg blot en feilagtig Talebrug, som jeg først nylig er kommet

efter; thi selv, naar man ikke tager Ordet i allerstrængeste Bemærkelse, da der vil meget til at fyldestgøre det, bør det dog altid betyde et Arbeide, hvorpaa Forfatteren mener at have lagt den sidste Haand, saa han nu maa afhænde det til Historien, som det er. Mine Betragtninger har jeg derimod stedse anseet, og, som man kan see, udgivet for blot foreløbige Blik og Vink og Tilberedelser, som, hvis de og skulde blive tagne i Beslag af Historien, aldrig maae ansees for noget, jeg saaledes agtede at afhænde.

Vil Gud, da skal næste Bind aabnes med en Betragtning over de tre store Grund-Ideer: *Sandhed*, *Storhed* og *Skønhed*, hvorved vi da, mener jeg, drives til Historien for der at finde Poesi, Konst og Vidskab, Historien kommer da vel ud med *Sproget*, og baner os Vei til de verdslige Forhold, hvor vi vel finde Folk, om just ikke altid vaagne, dog selv hjemme.

I denne Anledning falder det mig ind, at det Eneste jeg har seet om mine Betragtninger i Dannevirke stod i Maribo Avis, og uden naturligviis at turde inklade mig i Kamp med den om min Synsmaade, som er, altid at see paa *Aanden*, vil jeg, for Provincialismens Skyld, anmærke, at Aande-Seer udentvivl i en af Lollands Egne maa være et Skiældsord, og *Kiød-Hoved* ventelig sammesteds et Hædersnavn. Dersom disse Linier skulde komme Avisens lærde Patron for Øie, tjende han mig maaskee med Under|A:IXretning om, hvorvidt jeg har giættet rigtig, og hvad det er for en Egn, hvor man betragter Tingene saa *reelt*.

At jeg, i det nu snart forløbne Aar, ikke har modtaget et eneste Bidrag til Dannevirke, maa jeg dog ogsaa anmærke, som en af de Opmuntringer, jeg har faaet nok af, men da det jo ogsaa let kunde hændt sig, jeg ikke havde indrykket, hvad man vilde sendt mig, kan man sige, det er min egen Skyld, og ansee det for en blot Formalitet, naar jeg her gientager min Erklæring: at ethvert Bidrag, som jeg finder stemmende med Skriftets Aand, skal være mig inderlig velkomment! Kun saameget kan jeg forsikkre, at det er mit ramme Alvor, og at, uagtet jeg stedse mere anseer Ud|US:391givelsen af min Skrift for en Begravelse, det dog som skrøbeligt Menneske, gjør mig ondt, at Ingen, i Opstandelsens Haab, vil lægge sine Been ved Siden af mine. Imidlertid, naar alt først er, som det er, fortænker jeg Ingen deri, særdeles, siden jeg heller ingen Been ønsker i min Grav, om hvilke jeg ikke har det samme Haab, som om mine egne.

Jeg veed nu ikke, hvad jeg dennegang skulde mere have at sige mine Læsere, uden det skulde være en Bøn om, at de vilde belave sig paa, herefter at støde tiere og stærkere paa Bibelen i Dannevirke, thi min Troe og min Bibel vil jeg have med i min Grav. Det Øvrige vil Læseren selv see i de følgende Bind, hvis han ikke finder det klogest i Tide at afsige Skriftet og derved sig for Skade at tage vare. I al Fald indseer den billige Læser lettelig, at hvis jeg oplever Jubel-Festen, kan jeg umulig overleve den, uden at have |A:Xgivet det Ord et

lydeligt Vidnesbyrd, til hvis Minde den er indstiftet, thi da at arbeide paa Dannevirke, uden at sætte Spaden, folde Hænderne, og takke Gud for Bibelen og Morten Luther, det var en Selv-Modsigelse, hvori jeg mindst vilde gjøre mig skyldig.

Maaskee kan denne Anmærkning betage mig Uleiligheden med at udgive stort mere, men om det ogsaa stod skrevet over min Dør, saa skulde Anmærkningen dog staae her, thi maaskee har jeg virkelig skrevet nok for de Døde, og saa, i Guds Navn! lægger jeg min Pen i Dannevirkes Grav.

Kiøbenhavn den 13de Mai 1817.

Grundtvig.

[A:XI]

Indhold.

	Side.
Thyre Dannebods Vise	1.
Efter-Klang	6.
Om Videnskabeligheds Forhold til Erfaring og sund Menneske-Forstand	16.
Nikolai Edinger Balles Amindelse	48.
Om Bruneborg-Slaget og et Riim i den Anledning	65.
Kæmpevise om det Samme	79.
Efter-Klangen	88.
Om Riimbreve	97.
Riimbrev til Ingemann	100.
Om Mennesket i Verden	118.
Om Bjovulfs Drape, eller det af Hr. Etatsraad Thorkelin 1815 udgivne angelsachsiske Digt	207.
Paaske-Lilien	291.
Nytaars-Nat	325.
Emund Lagmands Saga	352.
Svanelilles Vise	367.
Efter-Klang	375.
